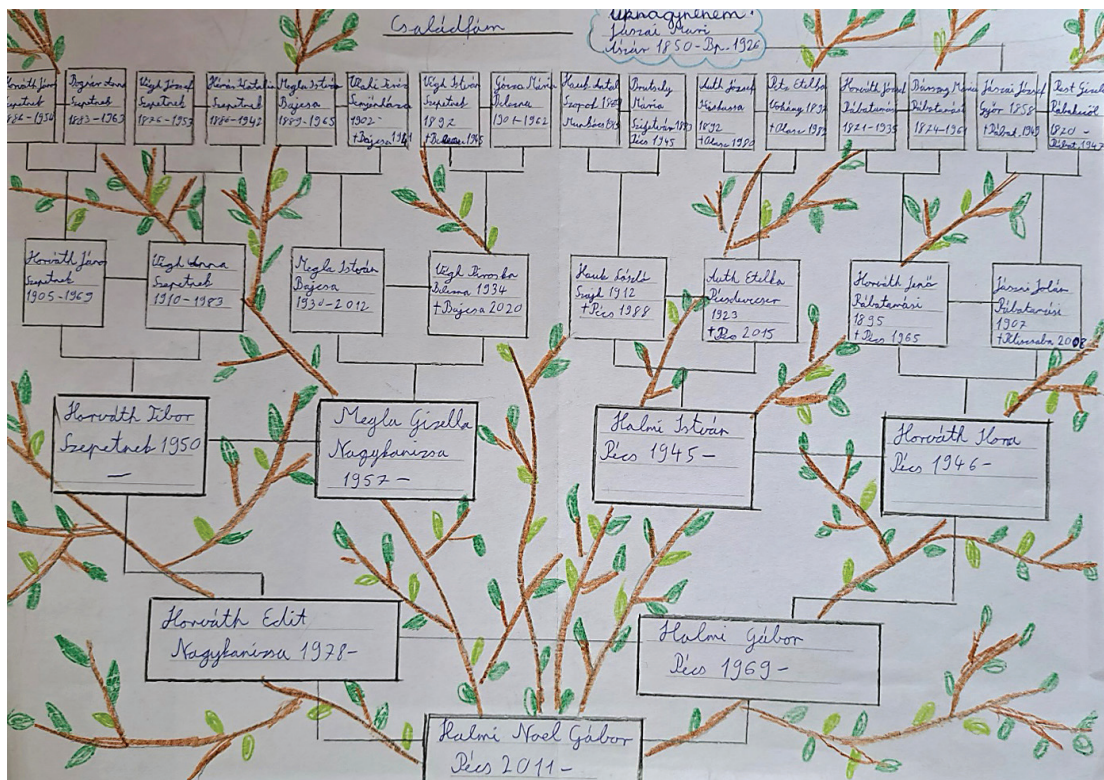

DÉDANYÁM: JÁSZAI JOLI NÉNI, A NEMZET NAGYMAMÁJA

Bemutakozás

Halmi Noel Gábornak hívnak, a Pécsi Kovács Béla Általános Iskola 6. b osztályába járok. Szüleim mindketten tanárok, édesanyám Halmi Edit tanító, ének-zene szakos tanár, táncpedagógus, édesapám Halmi Gábor matematika-ének-zenetanár, karvezető. Gyermekkorom óta körbevesz a zene. Nyolcéves koromtól fogva magam is dobolok, zongorázok, táncolok. Szerencsésnek érzem magam, hogy immár harmadik éve főszerepet játszom a Pécsi Balett által rendezett *Diótörő* című produkcióban, a Kodály Központ színpadán. Otthonosan mozgok a színpadon, így egy ideje már foglalkoztatott a kérdés, kitől örökölhettem a művészi vénát. Egy alkalommal honismeret órára családfát kellett készíteni (lásd 1. kép), így volt lehetőségem jobban beleásni magam a témába. Ekkor megtudtam – de még fel nem fogtam –, hogy egy híres színésznő, Jászai Mari oldalági leszármazottja vagyok. Ráadásul az is kiderült, hogy apai ágon a dédanyám, Jászai Jolán – aki 78 évesen lett színésznő – a Nemzet Nagymamájaként ismert.

Családfánk, tetején Jászai Mari, alatta jobbra ükapám: Jászai József, alatta lévő sorban a Mamó, azaz Jászai Joli dédmamám, az alsó sorban pedig én, Halmi Noel Gábor.

Pályamunkám megírására hon- és népismeret tanárom, Pozsgai Ildikó néni hívta fel a figyelmet. Beadandómban arról szeretnék írni, hogyan hódította meg az emberek szívét és a színpad világát dédanyám, és ki ösztönözte arra, hogy sose adja fel az álmát.

Forrásaimról

Sajnos, dédanyámat személyesen nem ismerhettem! Történetének megírásához forrásul szolgáltak újságcikkek, riportok, nagyszüleim birtokában lévő fényképek, családi sztorizgatások. Apai nagyapám még családfakutatást is végzett Jászai ágon (lásd 2. melléklet). Édesapám nagymamája volt Jászai Jolán. Joli mama kisgyermek kora óta naplót vezetett a mindennapjairól, sőt verseskötetet is írt. Nagyon sok emléke van édesapámnak a nagymamájáról, hiszen 23 évig egy lakásban laktak Pécsen, a Munkácsy utcában.

Dolgozatomban, a továbbiakban úgy nevezem őt, ahogy ő is szerette, és ahogy az ország is ismerte: Joli néni, illetve apukámnak Mamó.

A bal oldali képen apukám látható Joli mamával 1970-ben kisgyermekként.

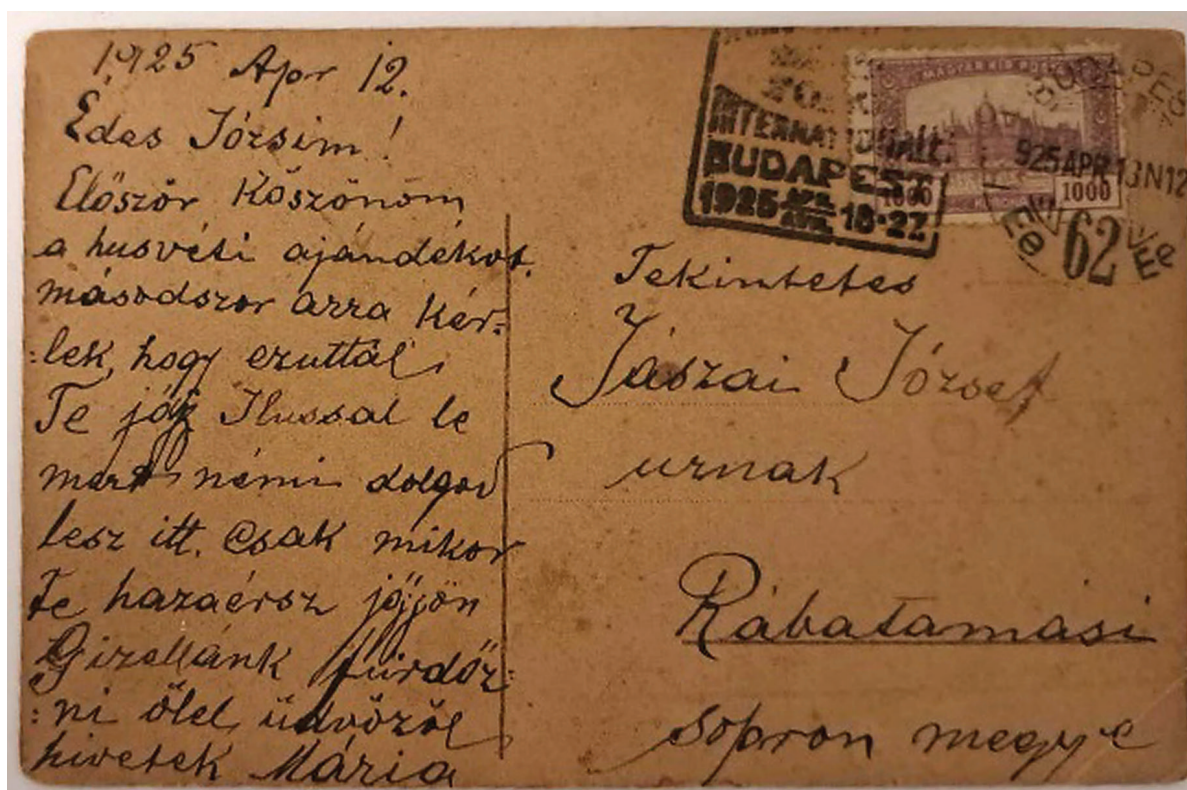
A mellette lévő jobb oldali fotón pedig 2007-ben a százéves Joli dédanyám az unokájával, a már felnőtt apukámmal.

Jászai család életéről

A Jászai család eredeti neve Krippel volt. (1881. szeptember 6-tól Jászai név, lásd 1. melléklet) Jászai Joli édesapja, Jászai József és Jászai Mari csak féltestvérek voltak, ennek ellenére nagyon szoros volt a kapcsolatuk. Jászai Mari édesanyja korán meghalt, otthagya öt gyermeket (4 fiút és 1 lányt). Édesapja újraházasodott, e házasságból született az ükapám, Jászai József. Mari és testvérei gyermekként sokat szenvedtek, mivel a mostoha szívből utálta férjének előző házasságából született gyermekeit, így azok mindenért verést kaptak, Marit még cselédnek is eladták. Alig 16 évesen egészen közélről megtapasztalta a háború okozta kegyetlen fizikai és lelki szenvedést. A königgrätzi csatatéren tanúsított helytállásáért, bátorságáért elismerő oklevelet és pénzjutalmat kapott. Visszatért családjához, de az ok nélküli kínzások újra kezdődtek. Így elszökött otthonról, és elindult a színészet felé. Utálta a családnevét, aminek a jelentése állandóan arra emlékeztette, hogy milyen nyomorult, egy kripli! Ezért még a születési anyakönyvi kivonatból is kiegészítette azt. A Jászai-díj névadójának történetét most itt be is fejezem azzal, hogy idősebb korában sok időt töltött egykori családjával. Erről tanúskodik az alábbi kép is. Valamint az általa küldött húsvéti képeslap, amit Józsi testvérének (ükapámnak) küldött 1925. április 12-én, Rábatamásira. A források közül az Újság Múzeum írásából való az alábbi fotó.

Jászai Mari idős korában (fent, középen). A csíkos ruhában Jászai Joli.
 Forrás: https://www.ujsgmuzeum.hu/jaszai-joli/?fbclid=IwAR028CV7QI0HIjLHFZd-hzO86FjcfT5pAabFgoXnIvEKN_EEbnObPyVqoYYg

Képeslap Jászai Mari színésznő kézírásával, nagyméretben lásd 2-3. melléklet, családunk tulajdona.

Jászai Joli dédmama története (Rábatamási, 1907. május 21. – Piliscsaba, 2008. szeptember 26.)

Tízgyermekes család kilencedik gyermekeként született a múlt század elején. Ükapám, Jászai József kántortanítóként dolgozott a faluban, Rábatamásin. A családnak itt földet vásárolt ükapám testvére, Jászai Mari, mondván: Jóska, neked föld kell! Ennek segítségével felnevelt csirkék, tyúkók stb. felejthetetlen ízek emlékét megőrizte dédanyám. Ekkor ez a föld hatalmas érték volt!

Jászaiék háza Rábatamásin a Szent István utcában található. Homlokzatán egy tábla, felirata: „Jászai Mari. E házban pihent nyaranta testvéröccsénél, Jászai József rábatamási kántortanítónál 1926-ban bekövetkezett haláláig. Jászai család”

Dédanyámat mindig is vonzotta a színpad. Rajongott a nagynénjéért, olyan akart lenni, mint ő. Ám ükapám a Győri Állami Tanítóképzőbe íratta be 15 évesen, mondván: van elég színész a családban. Húszévesen megkapta a képesítést, és falujában, Rábatamásin kezdett el tanítani. Majd kérői közül a tőle 12 évvel idősebb Horváth Jenő felesége lett, aki az Eszterházyak gazdatisztje volt, így dédanyám nem taníthatott ezután. A második világháborút követően hazánkban nem nézték jó szemmel az egykori gazdatisztet, egyetlen állásban sem alkalmazták. Joli mama férjével öt gyermeket nevelt, anyagi gondjaik addig nem voltak. Lábuk alól azonban hirtelen kihúzták a talajt, mindent elveszítettek. Megélhetési lehetőséget kerestek, s több állomás után Pécsig futottak, mesélte dédanyám a vele készült riportokban. 1950-től Pécsen éltek a Munkácsi Mihály utca 25. számú házban, társbérlet-

ben. Addigi életük gyökeresen megváltozott! Dédanyám elővette a tanítói diplomáját, és 42 évesen ismét tanítani kezdett, napközivezető lett nyugdíjazásáig.

1984-ben a Jászai Mari tiszteletére szervezett ászári ünnepségen szót kért Sinkovits Imre színészlegendától, és elszavalta nagynénjéről írt versét. A győri színházigazgató, Bor József ekkor azonnal megszólította őt, és színpadi szerepet ajánlott neki Ödön von Horváth: *Mesél a bécsi erdő* című darabjában. Mamó ekkor 77 éves volt! Majd játszott Veszprémben, a Petőfi Színházban is.

Gyermekkorá álmát váltotta valóra, hisz mindig is a színpad vonzotta, csakhogy tíz gyermekét nevelő szülei megkövetelték, hogy komoly szakmát tanuljon, tisztességes életet éljen!

„Kilencedik voltam a sorban, játékosabb tán a többieknél. Arról ábrándoztam, hogy a közönség a lábaim előtt hever, én meg csak táncolok, meg szavalok nekik... Mosolya jelzi, gondolatai a rábatamási szülői ház körül kalandoznak.” – olvastam a *Fejér Megyei Hírlap* 2006. szeptember 16. számában.

Képek Jászai Joli néniről

„A nyugdíjas tanítónő lelkében kiskora óta égett a vágy, hogy színész legyen, ám az ország egyik kiváló tragikájának 'árnyékában' nem volt mersze, hogy felkérérdzkedjen Thália szerkerére. 1985-ben, hetvennyolc évesen indult színészi 'karrierje'. Játszott néhány filmben is, ... televízió show-műsorainak, rádióriportoknak, illetve kisebb-nagyobb művelődési házak népművelőinek köszönhetően rövid idő alatt 'az ország nagymamája lett' az ötgyerekes, meglehetősen szókimondó asszony, aki egyszerű, derűs lényével, természetességével, mély istenhitével, verses imáival sokak szívébe belopta magát. 2004-től 2008-ban bekövetkezett haláláig Piliscsabán, az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja által fenntartott Nagyboldogasszony Házban élt.” (Az írás az *Új Ember* 2019. február 24-i számának *Mértékadó* mellékletében jelent meg, és olvasható még: <https://www.magyarokurir.hu/hirek/emlekek-farsangjan-balokrol-jaszai-joli-nenivel>)

Gyászjelentése néhány sorából még megtudtam

(<https://www.bama.hu/kozelet/2008/10/vegso-bucsut-vettek-jaszai-jolitol>)

„Végső búcsút vettek Jászai Jolitol

Kedden délben eltemették Jászai Joli nénit. ... elhunyt színésznő hamvait férje mellé helyezték el a pécsi köztemetőben. ... A családtagokon és ismerősökön kívül ott volt a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának dékánja, Aknai Tamás is. A szertartáson Joli néni három költeményét játszották be hangfelvételtől, amelyeket ő maga mondott el .... csaknem nyolcvanévesen fedezte fel a filmes szakma. Szerepelt a *Szerelem első vérig*, a *Szerelem második vérig*, a *Csók*, anyu, az *Édes Emma*, drága *Böbe*, a *Napló apámnak*, anyámnak, a *Hetedik szoba* és a *Sztracsatella* című filmekben...”

Összegzésként

A nemzet nagymamájaként művelődési házakban, könyvtárakban is sokat szavalt saját verseiből. Bárhol szerepelt: színpadon, filmben, művelődési házban, könyvtárban, mindig olyan volt, mint az életben! Nagyon szeretett táncolni! Rábaközi tájszólással beszélt, mindig szókimondó volt, őszintén, szeretettel fordult mindenkihez, minden környezetben!

Végül egyik családi vonatkozású vers részletével szeretném zárni dolgozatomat!

Jászai Jolán: Ballagsz Te is Gáborkám!

„Eltűntek a gyermekévek,
kezedet fogom – most mesélek,
kiskori élmények,
kamaszkori remények.
Első utunk a csillagok közé
fönt a hegyen,

Emlékszel Drágám?
Kéz a kézben mentünk,
Te értetted már akkor mit,
mit mesélnek a csillagok?
..."

Jászai Joli: Verseim, saját fotó

A versben említett Gáborka az unoka, Halmi Gábor, az apukám, aki később amatőr csillagász lett. A 77 éves Joli mama kézen fogta őt, és vitte föl a Mecsek oldalban lévő Szőlő utcai kis planetáriumba. Később aztán családom nagy örömmel vette a hírt, hogy 1997-ben a Vénusz bolygón – Jászai Mari emlékére – egy 70 km-es képződményt Jászai névre kereszteltek.

Hogy mit üzentek a csillagok? Dédmamát életében nem láttam, hiszen évekkel később születtem. De élete nekem azt üzeni, hogy álmaimat soha ne adjam fel, és mindenki felé szeretettel forduljak!

Felkészítő: Pozsgai Ildikó, történelem-könyvtár szakos tanár

1. melléklet

Névváltoztatásról: Krippelből Jászai. Részlet a sok oldalas családfából. Alul Jászai Mari!

KRIPPEL JÁNOS

ácsmester

(*Ászár, 1779 - +Ászár, 1829)

VÁLTSIK ANNA

(*Ászár, 1778 -+Ászár, 1845)

+Ászár, 1798

1. KRIPPEL GYÖRGY

börtönőr

(*Ászár, 1799 - +Ászár, 1823)

2. KRIPPEL JÁNOS

(*Ászár, 1809 - +Ászár, 1904)

TÓGYER ERZSÉBET

3. JÁSZAI (KRIPPEL) JÓZSEF

(1881. 09. 06-tól: JÁSZAI)

ácsmester

(*Ászár, 1814 - +Rábatamási, 1897)

1. KESZEI JÚLIA

(*Ászár, 1817 - +Győr-Nádorváros, 1855)

+Ászár, 1839

3.1 KRIPPEL MIHÁLY

(*Ászár, 1840 –

SZALAI ESZTER

3.1.1 KRIPPEL MIHÁLY

3.1.2 KRIPPEL ILONA

WEISZ VILMOS (férj)

3.1.2.1 WEISZ ANDOR

TARANT ILONA (feleség)

3.1.2.2 WEISZ VILMOS

3.2 KRIPPEL JÓZSEF

(*Ászár, 1843 - +Ászár, 1843)

3.3 KRIPPEL KATALIN

(*Ászár, 1845 - +Ászár, 1846)

3.4 KRIPPEL IGNÁCZ

(*Ászár, 1847 –

3.5 JÁSZAI (KRIPL) MÁRIA ANNA

színésznő

(*Ászár, 1850 - +Budapest, 1926)

KASSAI (KOSITZKY) VIDOR

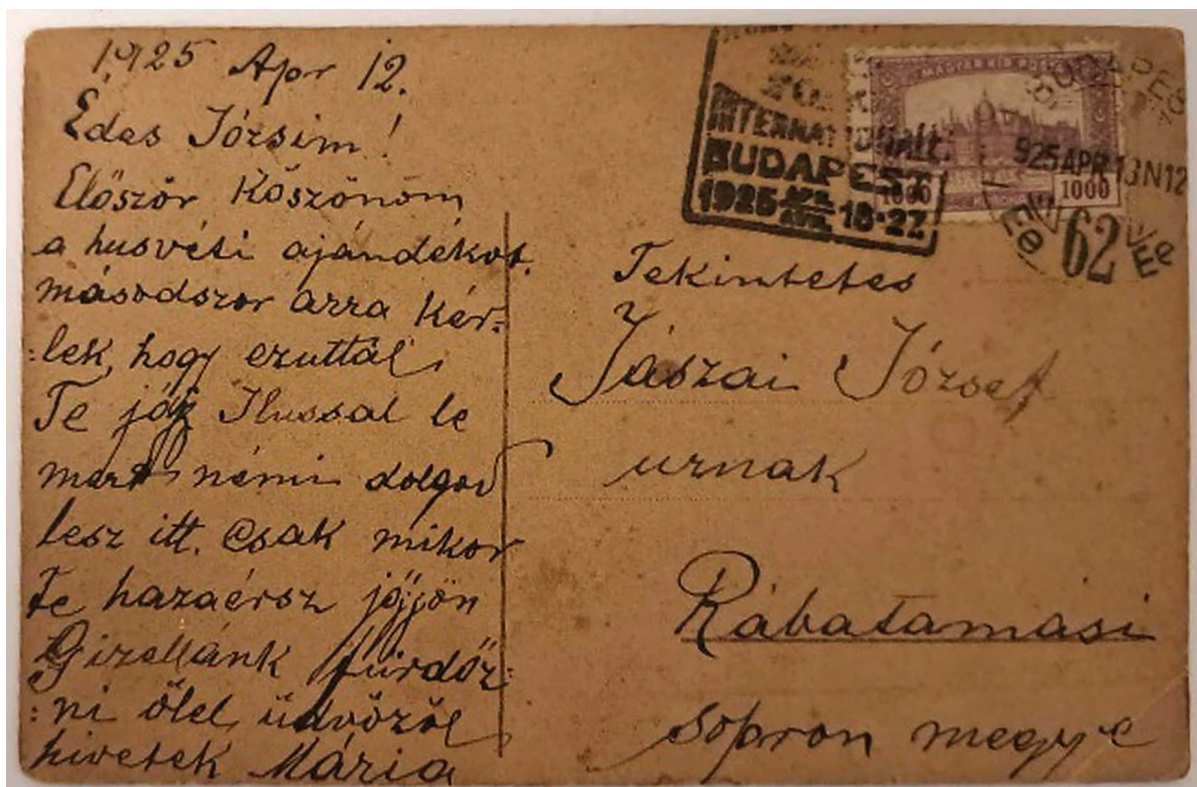
színész

(*Szőregh, 1840 – Vác, 1928

+Győr-Nádorváros, 1869

2. melléklet

Jászai Mari képeslapja, amit Jászai József öccsének írt.

3. melléklet

Képeslap másik oldala barkával, felirattal: „Boldog Husvétii Ünnepeket”

